

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO MOSTAR**

**KURIKUL MEĐUPREDMETNE TEME
OSOBN I SOCIJALNI RAZVOJ
ZA OSNOVNE ŠKOLE**

Mostar, svibanj 2024.

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO MOSTAR**

**KURIKUL MEĐUPREDMETNE TEME
OSOBN I SOCIJALNI RAZVOJ
ZA OSNOVNE ŠKOLE**

Mostar, svibanj 2024.

**Kurikul međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj
za osnovne škole**

**Koordinator Kroskurikularnog i međupredmetnog
područja:**

Ana Kordić, prof.

Radna skupina za izradu predmetnog kurikula:

Jadranka Bošnjak

Mario Brkić

Drago Zovko

Kristina Majić

Branimir Gagro

Ana Čerkez

Viktorija Bošnjak

SADRŽAJ

A/ OPIS PREDMETA	4
B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA	5
C/ MEĐUPREDMETNO PODRUČJE KURIKULA	5
D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	7
<i>1. razred</i>	7
<i>2. razred</i>	9
<i>3. razred</i>	10
<i>4. razred</i>	12
<i>5. razred</i>	13
<i>6. razred</i>	15
<i>7. razred</i>	17
<i>8. razred</i>	18
<i>9. razred</i>	20
E/ UČENJE I PODUČAVANJE	22
F/VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE	24

A/ OPIS PREDMETA

Svrha podučavanja međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj je razvijanje kompetencija za prepoznavanje društvenih vrijednosti i normi kako bi učenik mogao kompetentno formirati vlastita mišljenja i stavove kao osnovu svojih djelovanja unutar zajednice.

Učenik razvija sposobnost introspekcije, jača svoje socijalne i komunikacijske vještine kao i samopouzdanje. Razvijajući empatiju, uči se aktivnom društvenom životu. Osnajući svoj potencijal, napreduje k uspješnijem izražavanju osobnih stavova te postaje samopouzdaniji i aktivan član zajednice. Ovom međupredmetnom temom promiče se pozitivan i odgovoran odnos učenika prema zdravlju koje promatramo kao stanje fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja. Učenika se potiče na usvajanje zdravih životnih stilova, primjerenih fizičkih aktivnosti te odgovornog odnosa prema sebi i drugima.

Stjecanjem uvida u vlastite psihičke procese i učenjem o grupnim procesima i potrebama drugih učenik oblikuje osobni identitet. Također razvija socijalne vještine potrebne za konstruktivnu participaciju u okolini u kojoj živi. Razumijevajući svoje cjelokupno ponašanje, učenik iznalazi konstruktivne načine suočavanja sa životnim izazovima. Prepoznajući psihološke fenomene u skupinama, učenik postaje stabilniji i konstruktivniji sudionik društvene zajednice.

Za učenike je izuzetno bitno ovladavanje osnovnom terminologijom psihičkih procesa, prepoznavanje određenih zakonitosti ljudskog ponašanja, kao i različitosti među pojedincima i njihovom djelovanju.

Učenjem o osobnom i socijalnom razvoju učenik zauzima proaktivan stav prema životu, prepoznaje i zadovoljava vlastite potrebe vodeći računa o potrebama drugih ljudi. Ostvaruje i njeguje zadovoljavajuće odnose kao zaštitni faktor mentalnog zdravlja i zdravlja općenito. Učenik postaje emocionalno pismena osoba koja posjeduje kompetencije introspektivnosti, refleksije, asertivnosti, altruizma i empatije.

Stjecanjem uvida u teme iz osobnog i socijalnog razvoja učenik usvaja širu sliku o sebi kao biću protkanom fizičkom, psihičkom i socijalnom stvarnošću. Time sebi otvara put boljeg razumijevanja sebe i svijeta u kojem živi, što posredno utječe na sve njegove osobne i profesionalne odabire te ga čini funkcionalnim stanovnikom svijeta.

Osobni i socijalni razvoj kao međupredmetna tema svojim sadržajem prožima odgojno-obrazovna područja društvenih i prirodnih znanosti.

Teme ovog međupredmetnog područja podučavaju se kroz više oblika rada. U početnim razrednima osnovne škole, s ciljem emocionalnog opismenjavanja učenika, provodi se više interaktivnih aktivnosti u vidu radionica u kojima učenici uče aktivnim sudjelovanjem koristeći prigodne materijale. U predmetnoj nastavi učenici više sudjeluju i uče dijeleći stavove i

propitujući osnovne pojmove naučenog kroz osobne istupe ili kroz rad u grupama. Poticanjem kritičkog razmišljanja pronalaze i uklapaju teorijsko znanje u kontekst vlastitog životnog iskustva. Dodatna dimenzija podučavanju je učenje odgovornom ponašanju i zaštiti zdravlja u digitalnom okruženju.

Osobni i socijalni razvoj kao međupredmetna tema može se podučavati na svim razinama podučavanja, nadopunjujući sadržaj nastavnih predmeta od početka osnovnoškolskog pa sve do kraja srednjoškolskog obrazovanja.

B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA

- Stjecanje uvida u vlastite psihičke procese, prepoznavanje i verbaliziranje vlastitih emocija i misli te razvijanje samopouzdanja.
- Razvijanje socijalnih vještina nužnih za zadovoljavajuće odnose s drugim ljudima i aktivno sudjelovanje u društvenoj zajednici
- Usvajanje osnovnih znanja o zdravlju kao i zdravih navika u cilju zaštite vlastitog zdravlja i zdravlja drugih ljudi.
- Upoznavanje i razumijevanje oboljenja u fizičkom i psihičkom funkcioniranju te prevencija istih.

C/ PREDMETNO PODRUČJE KURIKULA

A/ Ja

Predmetno područje Ja podrazumijeva emocionalno opismenjavanje u najranijoj fazi te prepoznavanje i imenovanje psihičkih procesa i oblika ponašanja u kasnijoj fazi obrazovanja. Unutar ovog područja učenici će steći bolji uvid u vlastite psihičke procese, aktivno preispitujući zamjedbu vlastitog ponašanja i ponašanja drugih, te razvijati samopouzdanje u vidu verbaliziranja stavova pred drugima.

B/ Ja i drugi

Kao važan element u funkcioniranju čovjeka, osim psihološkog aspekta, ističe se i socijalni aspekt. Učenici će kroz sadržaje iz predmetnog područja Ja i drugi stjecati znanja o djelovanju pojedinca u skupini kao i o društvenoj okolini te ih implementirati u svoj život kroz različita ponašanja poput pomažućih oblika ponašanja. Ovo područje pružat će sadržaje u cilju razvijanja socijalnih vještina, sadržaje o formiranju zamjedbe vlastitog ponašanja i ponašanja drugih te analizu ponašanja pojedinca u skupini i psihološke fenomene koji se pojavljuju u skupinama.

C/ Zdravlje

Predmetno područje Zdravlje promiče se pozitivan i odgovoran odnos učenika prema zdravlju,

podrazumijevajući zdravlje kao stanje fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja. Učenike se potiče na usvajanje zdravog životnog stila, primjerenih fizičkih aktivnosti, odgovornog odnosa prema sebi i izgradnji zadovoljavajućih odnosa s drugima. Dodatan naglasak je na psihološkim i socijalnim aspektima zdravlja jer su navedeni aspekti često nepravedno zapostavljeni uslijed učenja o zdravlju kao stanju izričito fizičkog blagostanja. Promatrat će pojavnost oboljenja organizma kroz cjelokupnost čovjekova funkcioniranja destigmatizirajući psihička oboljenja. Promatrajući svoj organizam u cjelini, učenici će steći bolji uvid u ukupno funkcioniranje čovjeka.

D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI**OSNOVNA ŠKOLA****1. razred**

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Ja	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.I.1. Učenik povezuje osnovne emocije sa svakodnevnim iskustvima.	• nabraja osnovne emocije • identificira emocije u svom svakodnevnom životu • opisuje emocije u kontekstu ugone/neugode.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• osnovne emocije • uvid u vlastite psihičke procese.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Od prvog odgojno-obrazovnog razdoblja započinjemo emocionalno opismenjavanje učenika. Za početak uvodimo pojam emocija objašnjavajući ga kroz djeci bliži termin, a to je osjećaj. Preporučuju se likovne radionice izrade ljudskih lica u formi osjećajnika (<i>emojia</i>, <i>smajlića</i>) i povezivanje s temom osnovnih emocija (radost, žalost, ljutnja i strah, mogu se obraditi i emocije gađenja i iznenađenja). Učenicima je potrebno objasniti da ne možemo svaki izraz lica tumačiti izričito na jedan način podučavajući ih tako da svi ljudi ne iskazuju emocije nužno na isti način, iako su nam uglavnom izrazi lica uslijed proživljavanja osnovnih emocija vrlo slična. Osnovne emocije možemo okarakterizirati kao ugodne (radost) ili neugodne (žalost, ljutnja, strah), izbjegavajući termine negativne i pozitivne emocije. Možemo povezati sadržaj s pročitanim pričama iz predmeta materinskog jezika analizirajući ponašanja likova u pričama, zatim kroz Glazbenu i Likovnu kulturu gdje se učenika potiče na izražavanje kroz pjevanje, sviranje i slikanje. Učenici iznose svoje interpretacije naslikanog, pročitano i slušanog razvijajući tako vokabular iz područja emocionalnog funkcioniranja. Ovaj ishod se može povezati sa ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Ja i drugi	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.I.1. Učenik prepoznaje ulogu i značaj drugih ljudi u svom životu.	- osvještava važnost drugih ljudi u njegovu životu kroz primjere - identificira oblike pomažućeg ponašanja i primjenjuje neka od njih - prepoznaje moguće različitosti između njegove zamjedbe i zamjedbe drugih u okolini.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
- odnosi u društvenoj zajednici - pomažuce ponašanje (prosocijalno ponašanje).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Radi se na osvještavanju vrijednosti i važnosti drugih ljudi u našim životima gdje učenici mogu pričati ili pisati o razlozima zašto su im drugi važni u životu, počevši od članova obitelji, preko kolega iz odjela, pa do sugrađana. Učenici mogu nacrtati blisku osobu i na temelju crteža ispričati zašto im je ta osoba važna u životu. Razgovora se o oblicima pomažućeg ponašanja. Preporuka je osmisliti i sprovesti manju humanitarnu, ekološku akciju i sl., pomoći susjedu, starijim osobama, udruzi koja skrbi za osjetljivu populaciju na neki način. Ishod se može postići kroz sadržaje iz područja materinskog jezika analizirajući značaj njegovanja zadovoljavajućih odnosa s bližnjima. Ishod se može povezati sa svakom nastavnom i izvannastavnom aktivnošću koja uključuje volontersku aktivnost učenika (npr. prikupljanje namirnica u sklopu humanitarne akcije za pomoć potrebitima) i korake u upoznavanju okolnosti u kojima drugi ljudi žive, a koje su drugačije od okolnosti u kojima žive učenici u odjelu.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Zdravlje	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.I.1. Učenik uočava važnost brige za vlastito zdravlje.	- prepoznaje zdravlje kroz njegove komponente - prepoznaje i opisuje oblike zaštite zdravlja - identificira mentalno zdravlje kao važnu komponentu.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
- zaštita zdravlja - mentalno zdravlje - prevencija psihičkih teškoća.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Zdravlje definiramo kao ukupnost s tri komponente: fizička, psihička i društvena komponenta. Počevši od fizičke komponente koju djeca najlakše povezuju s pojmom zdravlje, proširiti temu na psihičku i društvenu komponentu. Poticati učenike na navođenje primjera zaštite zdravlja, s naglaskom na brigu o sebi i ulogu drugih ljudi u njihovom životu. Mentalno zdravlje možemo objašnjavati izrazom zdravlje duše potičući razgovor s učenicima o tome na koji način oni brinu za svoje osjećaje i općenito svoju nutrinu. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

OSNOVNA ŠKOLA

2. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Ja	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.II.1 Učenik razvija osobinu samomotrenja.	• opaža vlastite psihičke procese • pokazuje nove načine samoprikazivanja • aktivno sudjeluje postavljajući pitanja s ciljem boljeg razumijevanja samomotrenja i razvijanja samopouzdanja govoreći o sebi pred odjelom.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• samoprikazivanje • samomotrenje • samopouzdanje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ishod se može postići kroz sadržaje iz područja materinskog jezika pri obradi književnih sadržaja gdje kroz aktivno postavljanje pitanja učitelj potiče učenika na izražavanje vlastite zamjedbe lika iz priče i njegovih nutarnjih procesa mišljenja te na poredbu sa samim sobom, odnosno kako bi on postupio, kako bi se osjećao, što bi planirao učiniti i sl. Tako potičemo vještinu introspekcije učenika. Učenika učimo izražavanju svojih misli i osjećaja pred ostalim učenicima i na taj način on izgrađuje samopouzdanje. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Ja i drugi	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.II.1 Učenik razvija socijalnu inteligenciju.	• opaža ponašanja bližnjih i poredi ga sa svojim • razvija vještine socijalne prilagodbe • prepoznaje utjecaj ostalih članova grupe na njegov rad u skupini.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• socijalna inteligencija • socijalna facilitacija i inhibicija (utjecaj grupe u vidu olakšavanja ili otežavanja djelovanja pojedinca) • socijalna adaptivnost (prilagođavanje).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenika se može voditi u razmišljanju o različitom ponašanju koje njegovi vršnjaci pokazuju u skupini i koliko se on sam ponaša drugačije kada je društvu jedne osobe ili više njih, npr. u odjelu, za vrijeme rada, za vrijeme slobodne aktivnosti poput velikog odmora. Učenik treba promišljati o pozitivnim i negativnim utjecajima grupe ljudi na pojedinca, da pojedinac ima slobodu izbora svojeg ponašanja, ali i da postoje okolnosti u kojima će mu to biti teže uraditi. Učenike poticati da navode primjere u kojima osjećaju blagodati rada u skupini, kao i kada su primijetili da se ponašaju suprotno onomu kako to inače čine, a to su protumačili prilagođavanjem skupini. Potičemo učenike da u ranoj dobi promišljaju o vršnjačkom pritisku, konformizmu i sl. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Zdravlje	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.II.1 Učenik prepoznaje koncept zdravstvenog ponašanja.	• prepoznaje komponente zdravlja • zaključuje o podjednakoj važnosti svih komponenti zdravlja za ukupno zdravstveno stanje pojedinca • kreira vizualne sadržaje na temu zaštite zdravlja.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• zdravlje • prevencija oboljenja • mentalno zdravlje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Zdravstveno ponašanje podrazumijeva svako djelovanje koje pojedinac poduzima kako bi sačuvao svoje zdravlje i spriječio nastanak bolesti. Učenike treba poticati na imenovanje i slikanje ponašanja koja doprinose zaštiti zdravlja (ishrana, tjelovježba, kvalitetno provođenje slobodnog vremena u društvu s bliskim ljudima, zabava). Poticati učenike na povezivanje fizičke aktivnosti, zdrave prehrane i slobodnih, zabavnih aktivnosti sa svojim blagostanjem. Ova tema se može povezati s međupredmetnom temom Upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije gdje će se s učenicima pretraživati internetske sadržaje koji se tiču zdrave hrane, fizičke aktivnosti, ulaganja u izgradnju odnosa. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

OSNOVNA ŠKOLA

3. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Ja	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.III.1 Učenik usvaja pojam samopoimanja.	• prepoznaje koncept samopoimanja u skladu s dobi • verbalizira svoje zamjedbe osobnih karakteristika • preispituje mogućnosti drugačije zamjedbe vlastitog ponašanja.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• samopoimanje • zamjedba (percepcija) vlastitih karakteristika • svijest o sebi.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učeniku se ukazuje na njegovu jedinstvenost, počevši od informacija o jedinstvenoj DNK, otisku prsta, obliku šarenice, crta na usnama i sl. pa do načina na koji gleda na sebe i svijet. Na taj način učenika potičemo da promišlja o sebi i verbalizira o istom. Učeniku se može govoriti i o tomu kakvog ga mi vidimo i da se naše viđenje ne mora poklapati s njegovim samopoimanjem. Bitno je podcrtavati neprocjenjivu vrijednost koju svaki učenik ima sam po sebi. Vodimo računa o tomu da im često dajemo emocionalnu potporu podcrtavajući njihove kvalitete. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Ja i drugi	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.III.1 Učenik razvija samoučinkovitost unutar skupine.	● razumije pojam samoučinkovitosti ● razumije afilijativni motiv ● razumije proces socijalne komparacije kao i stvarnost osobne zamjedbe kojom si može pomoći.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
● afilijativni motiv ● samoučinkovitost ● socijalna komparacija (usporedba).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učeniku se pojašnjava afilijativni motiv kao društveni motiv izražen u težnji pojedinca da bude u prisutnosti drugih ljudi, da se s njima povezuje i združuje. Naglašavamo kroz primjere zašto nam je bitno da se združujemo s drugim ljudima. Učeniku se također pojašnjava da se ljudi unutar grupe često i nesvjesno uspoređuju i koliko je važno da razumije da u tim usporedbama svoje učinkovitosti i učinkovitosti drugih može pogrešno zaključiti i potom razmišljati o sebi kao manje sposobnom ili vrijednom. Cilj je poticati učenika na drugačije prosudbe njegovih prvotnih razmišljanja zato što u ovoj dobi može usvojiti pogrešne zaključke o sebi, utjecaju okoline i potrebi za prilagođavanjem s čime se dobar dio ljudi muči kasnije kroz život. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Zdravlje	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.III.1 Učenik iznosi vlastite ideje o zaštiti zdravlja.	● priprema sadržaje na temu zaštite zdravlja ● opisuje osnovne oblike zdravstvenih teškoća ● propituje odnos psihičkog i tjelesnog i mogući međusobni utjecaj.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
● zaštita zdravlja ● mentalno zdravlje ● sprega psihe i tijela.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenik povezuje svoja iskustva o tome što se događalo u njegovom organizmu u trenucima koje opisuje kao sretne, tužne ili za njega potresne. Povezuje eventualne neugodne senzacije na tjelesnoj razini kada procesira neugodne emocije (npr. bol u želucu nakon izraženog straha). Učenik u grupnom radu kroz razgovor ili slikanje iskazuje ideje o načinu zaštite zdravlja. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

OSNOVNA ŠKOLA

4. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Ja	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.IV.1 Učenik nadograđuje spoznaje o sebi.	- uspoređuje prethodne zamjedbe s novim spoznajama o sebi - razlikuje pojmove samopoštovanja i samopouzdanja - utvrđuje vlastitu vrijednost analizirajući pojam samopoštovanja.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
- svijest o sebi i vlastitom identitetu - samopoštovanje - samopouzdanje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Važno je da učenik razumije pojam samopoštovanja kao svijest o vlastitoj vrijednosti i pojam samopouzdanja kao pouzdanje u svoje sposobnosti i mogućnosti. Time učenika podučavamo da samopouzdanje nije nepokretni dio njegove osobnosti, nego je uvelike vezano uz njegove voljne izbore u pogledu na sebe i svoje sposobnosti. Riječi samopoštovanje i samopouzdanje može naučiti i na stranom jeziku te razvijati svoj vokabular. Učeniku ukazujemo na to da svoje samopouzdanje može graditi i u okolnostima koje možda nisu povoljne za njega te da on kao pojedinac ne ovisi o mišljenju okoline. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Ja i drugi	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.IV.1 Učenik raščlanjuje vanjski utjecaj i osobnu slobodu u ponašanju.	- produbljuje znanje o afilijativnom motivu verbalizirajući razloge i benefite povezivanja s drugima - razumije pojam socijalnog pritiska kroz vršnjačke odnose - razumije vlastitu neovisnost o drugima i okolnostima pri formiranju osobne zamjedbe i razvoja samopouzdanja.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
- afilijacija - vanjski utjecaj - osobna zamjedba i sloboda u ponašanju - samopouzdanje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenik verbalizira o značaju koji za njega imaju drugi ljudi u njegovu životu, ne samo oni za koje smatra da su dobro povezani, već i oni s kojima se možda i ne slaže. Aktivno preispitivati oblike vršnjačkog pritiska i poticati učenike na grupno osmišljavanje načina za odupiranje oblicima ponašanja za koje drže da su destruktivni po pojedinca. Predstavljajući osobu kao slobodnu i neovisnu o ponašanju drugih iz skupine, učeniku samopouzdanje predstavljamo kao njegovo vlastito ponašanje koje sam oblikuje percipirajući sebe kao slobodno biće. To je suprotno ustaljenom promišljanju ljudi da nam samopouzdanje mogu izgraditi ili umanjiti drugi ljudi. Ovaj ishod se može povezati s međupredmetnom temom Upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije gdje će se učenicima predočiti medijski sadržaji o vršnjačkom utjecaju, u konstruktivnom i destruktivnom obliku.	

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Zdravlje

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.IV.1 Učenik indentificira ugrožavajuće faktore po zdravlje pojedinca.	• prepoznaje mogućnost pojavnosti oboljenja kod živih bića • detektira moguće ugrožavajuće faktore po zdravlje čovjeka • upoznaje se s osnovnom terminologijom psihičkih teškoća.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• bolest • psihičke smetnje • zaštita zdravlja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenicima treba predočiti pojavnost psihičkih teškoća pored njima poznatih fizičkih. Učenike se uvodi u terminologiju psihičkih/duševnih teškoća u cilju destigmatizacije te teme. Učenike se za problematiku psihičkih teškoća senzibilizira na način da osobe koje se bore s nutarnjim previranjima ne osuđuju, već da zajednički traže pomoć te da nije neobično za pomoć obratiti se psihologu ili psihoterapeutu. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

OSNOVNA ŠKOLA

5. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Ja

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.V.1 Učenik u razgovoru iskazuje svoje potrebe, emocije i misli.	• usvaja i razumije osnovni teorijski koncept ljudskih potreba • povezuje svoja iskustva i promišljanja s teorijskim konceptom ljudskih potreba • verbalizira svoje ideje i iskustva na temelju predloženog teorijskog koncepta ljudskih potreba.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• osnovne ljudske potrebe • povezivanje s vlastitom zamjedbom (percepcijom).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ishod se može postići kroz sate razrednog odjela gdje je potrebno učenicima predstaviti čovjeka kroz njegove potrebe: za preživljavanjem, za ljubavlju i pripadanjem, za slobodom, za zabavom i za moći. Potreba za preživljavanjem obuhvaća čovjekove osnovne biološke potrebe. Potreba za ljubavlju i pripadanjem podrazumijeva čovjekova ponašanja u cilju zbližavanja, povezivanja i održavanja veze s njemu dragim osobama. Čovjek također ima potrebu za slobodom i zabavom, da se slobodno kreće, izražava, ostvaruje svoje želje i planove vodeći računa o potrebama drugih ljudi. Tu je i potreba za moći koja u konstruktivnom obliku podrazumijeva želju za napretkom, nadogradnjom, kompetencijom, dok u destruktivnom obliku znači nezdravo nadmetanje, pokušaj upravljanja drugim ljudima i sl. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Ja i drugi	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.V.1 Učenik analizira vlastitu zamjedbnu drugih učeći o pojmu atribucije.	• prihvaća mogućnost razlike u zamjedbama u tumačenju ponašanja drugih ljudi • verbalizira o trenutnom nutarnjem stanju nakon zamjedbe neslaganja s mišljenjem druge osobe • imenuje moguće pogreške u zaključivanju o ponašanju drugih.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• atribucijski proces • hedonistička pristranost • različitost zamjedbe.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učeniku se skreće pažnja na proces zvan atribucija što podrazumijeva da ljudi donose prosudbe o drugima i njihovom ponašanju na temelju njihovih postupaka koje možemo opažati. Važno je da razumiju da tu mogu učiniti atribucijsku pogrešku, tj. pogrešno procijeniti drugu osobu bez da su stekli dublji uvid, odnosno pitali pojedinca za pojašnjenje. Učenike podučavamo da ljudi djeluju na temelju nekih svojih procjena koje često vrednuju jedino ispravnim, a ne obraćaju pažnju na mogućnost pogreške u zaključivanju niti na posljedice koje mogu imati za svoja ponašanja. Na ovaj način se trudimo učenike podučiti da prije donošenja prosudbe više puta provjere opravdanost i utemeljenost svog zaključka. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Zdravlje	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.V.1 Učenik osmišljava programe zaštite mentalnog zdravlja sukladno dobi.	• usvaja vokabular iz područja psihičkih oboljenja • povezuje kako zdravlje ne predstavlja samo odsutnost fizičke bolesti • imenuje nove pojmove iz predmetnog područja psihopatologije i senzibilizira se na temu psihičkih teškoća.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• psihopatologija (depresija, anksioznost) • teškoće • zaštita zdravlja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenike se može podučiti osnovnim informacijama o npr. depresiji kao poremećaju raspoloženja i poticati ih da kroz grupni rad osmisle plakat kako pomoći osobi koja pokazuje psihičke teškoće koje mogu ukazivati na depresivno ponašanje. Ista stvar se može uraditi na temu anksioznosti (stanje izrazito povećane napetosti, straha i neugode). Učenike je potrebno podučavati na način da potičemo destigmatizaciju osoba sa psihičkim teškoćama i pružamo optimističan stav u vidu mogućnosti oporavka i funkcionalnog djelovanja u društvu. Psihičke teškoće ne želimo prikazivati nerješivim, već poticati učenike na kreativno traženje rješenja. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

OSNOVNA ŠKOLA

6. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Ja	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.VI.1. Učenik opisuje svoje ponašanje kroz koncept cjelokupnog ponašanja.	• identificira komponente cjelokupnog ponašanja • prepoznaje ljudski organizam kao zatvoren sustav • uspoređuje različite poglede na ljudsko ponašanje.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• cjelokupno ponašanje • teorijski pristup ponašanju čovjeka.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenicima treba predstaviti četiri komponente ponašanja: misli, emocije, fiziologija i akcija te pojasniti da se sve četiri događaju u isto vrijeme u našem organizmu. Izravno upravljamo što ćemo misliti i kako djelovati, a neizravno emocijom i fiziologijom. Učeniku predstavljamo koncept razmišljanja o ljudskom ponašanju gdje je pojedinac slobodan činiti izbore kako će razmišljati o određenim pojavnostima u životu i kako će se ponašati, naspram razmišljanja da je pojedinac ovisan o ponašanju drugih ljudi i utjecaju okoline. Učenicima možemo zadati zadatak da na silu osjećaju emociju tuge (Budite tužni u ovom trenutku.). Budući da će učenici većinski u tom trenutku biti dobrog raspoloženja do osjećanja tuge će pokušati doći prisjećajući se po njih tužnih događaja u životu, što ćemo iskoristi kao dokaz kako do svojih emocija možemo doći preko misli, a da same emocije ne možemo trenutnim voljnim naporom neposredno promijeniti. Emocije se usklađuju s našim načinom razmišljanja, a način razmišljanja možemo birati. Važno je da učenici steknu utisak kako je vrlo važno razmišljati o životnim izazovima te kako su kao ljudi skloni pogrešnim uvjerenjima tj. razmišljanjima. Srećom, način razmišljanja je promjenjiva kategorija i često može biti ključ rješenja psihičkih tegoba. Ovaj ishod se može povezati sa ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	
MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Ja i drugi	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.VI.1. Učenik razlikuje društveni utjecaj od slobode izbora u vlastitom ponašanju.	• prepoznaje socijalni pritisak kao faktor okolnosti i osobnu slobodu u izgradnji samopouzdanja • analizira mogućnost različitih izbora u za njega nepovoljnim okolnostima • prepoznaje uloge po Karpmanov trokutu.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	

- socijalni utjecaj
- izbor ponašanja
- uloge po Karpmanovu trokutu
- samopouzdanje.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Predstavljamo razmišljanje o slobodi pojedinca u skupini ljudi, ukazujemo učenicima na to da čovjek nije odraz na podražaj iz okoline već zatvoren sustav koji obrađuje informacije koje prima izvana i ponaša se namjenski. Učenici povezuju svoja iskustva, primjerice kad su procijenili da su pod pritiskom okoline, vršnjaka i kada su se ponašali konformistički, prilagođavajući se i preispituju drugačije načine ponašanja. Poticati ih na razmišljanje da su se ponašanju okoline priklonili jer im je to tada imalo smisla, a ne zato što su drugi upravljali njihovim ponašanjem. Tako učvršćujemo učenika u stavu da sam izgrađuje samopouzdanje i da mu ga nitko drugi ne može izgraditi niti umanjiti.

Karpmanov trokut podrazumijeva tri uloge: žrtva, spasilac i progonitelj. Te uloge svi živimo i prolazimo na dnevnoj bazi sa svojim bližnjima. Kao progonitelj namećemo svoja mišljenja u cilju uvjeravanja drugih, kao spasilac nudimo naše ideje koje držimo boljima i spasonosnim za druge iako se oni tomu često protive, a položaj žrtve zauzimamo kada smo u stavu potlačenosti zbog postupaka drugih ljudi koje krivimo za vlastiti osjećaj nezadovoljstva.

Ova tema se može povezati s međupredmetnom temom Upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije tako da učenici pogledaju medijski sadržaj koji prikazuje Karpmanov trokut. Učenici kroz razgovor povezuju svoje razumijevanje trokuta, tj. kada su u odnosu sa svojim bližnjima bili u ulozi žrtve, spasioca odnosno progonitelja.

Ovaj ishod se može povezati sa ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Zdravlje

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.VI.1. Učenik utvrđuje moguće štetne posljedice stresa po zdravlje pojedinca.	• razumije pojmove stresa i stresora • detektira moguće štetne posljedice po zdravlje pojedinca uslijed dugotrajne frustracije • detektira stresore u okolini i planira način zaštite dobrobiti pojedinca.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• stres • stresor • mehanizmi suočavanja i zaštite.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenici trebaju razumjeti pojam stresor kao događaj koji je potencijalno izvor stresa, neugode za pojedinca. Učenici nabrajaju neugodne događaje koje pojedinac može doživjeti tijekom života (smrt bliske osobe, gubitak zaposlenja, prirodne katastrofe velikih razmjera, automobilske nesreće) i načine nošenja s njima sa zaključkom da se pojedinci različito ponašaju uslijed navedenih neugodnih okolnosti. Učenici analiziraju faktore koji mogu pojedinca zaštititi od dugotrajnih negativnih psihičkih posljedica tih događaja, odnosno kako se zaštititi i lakše uklopiti potencijalno traumatične događaje u svoj život. Zajednički razmišljamo kako se zaštititi.	
Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju koji učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

OSNOVNA ŠKOLA

7. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Ja	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.VII.1 Učenik jača osobne kapacitete kroz nove spoznaje.	• opisuje konstruktivne i manje konstruktivne oblike nošenja s frustracijom • propituje ponuđene teorijske koncepte o utjecaju okoline na pojedinca • procjenjuje na temelju osobnog iskustva učinkovitost određenog pristupa problemima s kojima se susreće.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• refleksija • osobna nadogradnja • jačanje osobnog kapaciteta.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenicima se predstavlja pojam frustracije kao stanje nemira, strepnje ili ljutnje kada se naša očekivanja ne poklapaju sa situacijom koja je pred nama, odnosno načinom na koji ju vidimo. Učenici iznose svoje tumačenje pojma frustracija. Nabrajaju što sve ljudi rade kada su frustrirani i na koji način mogu smanjiti frustraciju te koji je ishod dugotrajnog frustriranja po zdravlje pojedinca. Ako čovjeka gledamo kao nemoćnog da učini bilo kakvu promjenu kad je frustriran onda ga gledamo kao obični odraz na podražaj iz okoline. Tom razmišljanju suprotstavljamo razmišljanje da je čovjek slobodan činiti izbore, počevši s promjenom zamjedbe (percepcije) situacije koju smatra frustrirajućom. Kad je naša percepcija situacije u kojoj se nalazimo drugačija, javljaju nam se ideje kako bismo problem riješiti na drugi, konstruktivniji način. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Ja i drugi	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.VII.1 Učenik predlaže načine suočavanja i rješavanja potencijalno neugodnih situacija.	• uočava trenutke u socijalnim odnosima u kojima zamjećuje nelagodu • upoznaje se s pojmom straha od procjene i verbalizira moguće načine suočavanja • iznalazi nove načine samopomoći kada se osjeća ugroženim u skupini neistomišljenika.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• socijalna evaluacija • refleksija • metode suočavanja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je da učenik razumije zašto ponekad pojedinac u skupini ljudi razmišlja na način da ga ostali osuđuju jer drugačije razmišlja od njih te da je nemoćan zadržati svoje razmišljanje zbog pritiska okoline. Učenici nabrajaju trenutke kada su se prilagođavali ponašanju većine iako su razmišljali drugačije, zašto su to činili i	

kako zadržati vlastiti stav ako procjenjuju da je pravilan. Učenici trebaju dijeliti kroz govor ili pisanje razloge svog straha od procjene drugih, poput javnog nastupa, te konfrontirati drugačije razmišljanje svom prvotnom. Podržavamo učenike u razmišljanju o svojoj unikatnosti koja je prožeta odnosima s drugim ljudima koji su nam potrebni kako bismo se razvili kao jedinka.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Zdravlje

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.VII.1 Učenik razvija plan zaštite zdravlja uslijed stresnih okolnosti.	• prepoznaje i demonstrira metode nošenja sa stresom • predlaže vlastite ideje i različite poglede na stresore • uočava zaštitne faktore koji mogu pomoći u stresnim okolnostima i kako ih razvijati.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• stres • stresori • zaštita osobnog integriteta.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenik u razgovoru ili grupnom radu osmišljava programe zaštite uslijed neugodnih životnih događaja, npr. prirodne katastrofe, tako što može s kolegama iz odjela raditi na plakatu - postupniku u slučaju potresa, kako ostati pribran i sačuvati mentalno zdravlje u razdoblju nakon potresa. Isto je primjenjivo u svim događajima koje učenici prepoznaju kao stresor (događaj, okolnost koji potencijalno izaziva stres). Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

OSNOVNA ŠKOLA

8. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Ja

Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.VIII.1 Učenik analizira proces formiranja stava i mogućnost nadogradnje.	• opisuje stav kroz njegove komponente analizira značaj stavova u svakodnevnom ponašanju • analizira konstruktivne i destruktivne primjere ljudskog ponašanja uslijed djelovanja po određenim stavovima.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• stav • komponente • uvjerenja u podlozi stava.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

Učenici definiraju stav kroz njegove tri komponente: kognitivnu (spoznajnu), afektivnu (emocionalnu) i bihevioralnu (ponašajnu). Kroz razgovor detektiraju neke svoje stavove o bitnijim pojavnostima u životu, promišljaju kroz grupni rad otkud im ti stavovi, na temelju čega su ih usvojili, kakve to veze ima s okolinom u kojoj žive i potom kroz debatu argumentirano zastupaju suprotstavljene stavove. Dobro je da učenici ponekad budu u ulozi zastupnika stava koji je suprotan njihovom prvotnom stavu. Učenici detektiraju stavove koji su kroz povijest čovječanstva rezultirali velikim sukobima i analiziraju što je bilo pogrešno vezano za takve stavove.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Ja i drugi

Odgovno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.VIII.1 Učenik procjenjuje ulogu društva pri formiranju stavova i socijalnu poželjnost stavova.	• analizira ulogu društva u formiranju stava i imenuje psihološke fenomene u skupini • identificira osobne stavove za koje smatra da su oblikovani pod socijalnim utjecajem • kritizira destruktivne prakse u društvu na temelju djelovanja iz stavova.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• stav • socijalni utjecaj • psihološki fenomeni u grupi.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenici definiraju neke od psiholoških fenomena koji se pojavljuju u grupama, poput konformizma (priklanjanje ponašanju većine iako pojedinac promišlja drugačije), difuzija odgovornosti (nesvjesno cjepljanje odgovornosti kada više ljudi promatra neki događaj i nitko ne poduzima konkretne radnje jer smatra da će to učiniti onaj drugi, poput pasivnog promatranja automobilske nesreće umjesto pomoći unesrećenima). Učenik navodi primjere kroz povijest čovječanstva kako su ljudi odlučili kolektivno slijediti destruktivne autoritarne sustave i činili zlo drugima, ali i kako su ipak pojedinci pokazivali otpor takvim sustavima. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Zdravlje

Odgovno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.VIII.1 Učenik analizira odnos psihičke i tjelesne komponente u kontekstu zdravlja.	• detektira zdravstvene teškoće koje se pripisuju psihosomatici • povezuje svoja osobna iskustva psihosomatskih teškoća • razvija plan zaštite zdravlja u svim njegovim komponentama.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• psihosomatsko • zaštita zdravlja • odnos psihičkog i tjelesnog.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenici razgovaraju o cjelokupnom ponašanju, prisjećajući se komponenti ponašanja. Jedna od komponenti je i fiziologija kojom ne upravljamo izravno, ali se ona usklađuje s našim načinom djelovanja i razmišljanja (npr. što se događa u njihovu tijelu kada duže vremensko razdoblje razmišljaju na po sebe destruktivne način). Učenici navode primjere preko kojih povezuju kako je njihovo tijelo pratilo njihovo razmišljanje i opće stanje	

u nekom razdoblju života i traže načine kako si pomoći očuvati zdravlje u izazovnim trenucima. Možemo navesti primjer kako često ljudi imaju problema s probavnim traktom u razdobljima izloženosti većoj količini stresa. Naše tijelo, emocije i misli su neodvojivi jedno od drugoga.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

OSNOVNA ŠKOLA

9. razred

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: A/ Ja	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
A.IX.1 Učenik generira nova ponašanja s ciljem povećanja osobnog zadovoljstva.	• razvija osobnu refleksiju i s otvorenošću dijeli razmišljanja o izazovima u svakodnevnom funkcioniranju • preispituje svoju zamjedb i aktivno traži druge opcije pristupa zadanoj temi • revidira svoje zamjedbe i mijenja ponašanje.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• refleksija • kritičko preispitivanje vlastite zamjedbe • preispitivanje uvjerenja iz kojih djeluje • traženje optimalnih ponašanja • usklađivanje sa životnim okolnostima na funkcionalan način.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenik nadograđuje svoju praksu i sve više se otvara dijeleći za njega izazovne situacije u životu. To može raditi individualno ili u grupi. Iznimno je bitan dio ovog procesa učenikova spoznaja da uz druge može aktivno preispitati svoja uvjerenja i očekivanja od sebe i drugih. Navodeći svoje primjere suočavanja slučaju, učenik iznosi i druge, različite poglede na naizgled isti problem. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: B/ Ja i drugi	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
B.IX.1 Učenik kritički preispituje vlastitu zamjedbu okolnosti u odnosu sa zamjedbom drugih.	• razlikuje vlastitu od zamjedbe ostalih i prihvaća različitost • generira ponašanja s kojima se uspješno usklađuje s drugima • aktivno i zainteresirano sluša osobe različitih stavova iz okruženja.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• prihvaćanje različitosti zamjedbe • aktivno slušanje s ciljem razumijevanja položaja sugovornika.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

Realizirati u ozračju prihvaćanja mogućnosti različitosti u zamjedbi, razumijevanje položaja druge osobe kroz aktivno slušanje i sučeljavanje kroz debate. Učenici uče da se i uz različite zamjedbe određenih okolnosti mogu uskladiti i živjeti zajedno. Takvo poimanje počiva na uvjerenju da ne mogu svojim nastojanjima promijeniti drugu osobu te da ponašanje drugih ljudi nije uzrok njihovu ponašanju. Govorimo o svojim razmišljanjima i osjećajima kada slušamo ili gledamo nešto s čim se ne slažemo.

Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.

MEĐUPREDMETNO PODRUČJE: C/ Zdravlje	
Odgojno-obrazovni ishod učenja	Razrada ishoda
C.IX.1 Učenik generira plan zaštite zdravlja kroz odnos fizičke, psihičke i društvene komponente.	• utvrđuje razumijevanje zdravlja u svim trima komponentama zdravlja • procjenjuje rizične činitelje po zdravlje s naglaskom na socijalnu komponentu • planira i izrađuje plan prevencije vodeći računa o tri komponente zdravlja.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
• komponentne zdravlja • psihičko, fizičko i društveno • uloga društva • odnosi.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenik analizira komponente zdravlja da bi zaključio o važnosti svih triju komponenti, zadržavajući se više na socijalnoj komponenti. Učenik kroz individualni ili grupni rad detektira važnost povezanosti s drugim ljudima i razvijanja bliskih odnosa kao bitnom zaštitnom faktorom po ukupno zdravlje pojedinca. Promišljajući o svojim odnosima u životu, učenik zaključuje koliko su mu bili od koristi kada je prolazio izazovna razdoblja u životu. Ovaj ishod se može povezati s ishodima svih nastavnih predmeta te međupredmetnih tema, ovisno o sadržaju kojega učitelj koristi za ostvarenje ishoda.	

E/ UČENJE I PODUČAVANJE

Međupredmetna tema Osobni i socijalni razvoj iziskuje kontinuiranu psihoedukaciju, emocionalno opismenjavanje učenika te rad na osobnom razvoju. Također analizirajući zdravlje kroz ukupnost fizičkog, psihičkog i socijalnog, nadograđuje se zamjedba zdravlja kroz izričito fizičku komponentu. Isticanjem tema iz područja zaštite mentalnog zdravlja, promatrajući pojedinca u kontekstu njegovih uvjerenja i dijelom društvene zajednice u kojoj živi, učeniku se ukazuje na važnost njegove učestale refleksije tijekom sazrijevanja. Učeći kako pratiti vlastite psihičke procese i održavati se u stanju ravnoteže, stvaramo samopouzdanog stanovnika svijeta koji iznalazi načine kako živjeti u realnosti, zadovoljavajući vlastite potrebe.

Sadržaji ove međupredmetne teme mogu se prilagoditi individualnim karakteristikama učenika i njegovim svakodnevnim iskustvima. Svaki učenik ima određena uvjerenja i načine ponašanja, formirane tijekom odrastanja. Iste je potrebno učeniku predstaviti kao samo jedan oblik ponašanja i poticati ga na kritičko prosuđivanje uvjerenja u podlozi ponašanja suprotstavljajući mu drugačija uvjerenja. Ističući individualnost zamjedbe koju svaki čovjek ima, ne zaboravlja se na nužnost usklađivanja s drugačijim zamjedbama drugih ljudi, u cilju iznalaženja kompromisnih rješenja koja su nužna, ali, nažalost, često zanemarena u današnjem društvu. Važno je svaki psihologijski pojam koji se stavlja pred učenike pojasniti i povezati s konkretnim primjerima iz života učenika. Tako ga učenik povezuje sa svojim iskustvom.

Podučavajući učenika o važnosti verbaliziranja svojih misli na određenu temu, poštuje se njegova individualnost i pravo svakog od njih na jedinstven način izražavanja.

Učenike se može organizirati u grupni rad preko formiranja debatnih skupina, pogotovo nateme utjecaja društva na pojedinca kroz analizu fenomena društvenog pritiska i ponašanja pojedinca u grupi. Također u grupnom radu učenici mogu izrađivati planove zaštite zdravlja, pogotovo istražujući načine zaštite mentalnog zdravlja. Od velike koristi može biti povezivanje s međupredmetnom temom Upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije gdje će učenici pretraživati internetske sadržaje na ovu temu, suprotstavljati različite savjete koje su pronašli i prezentirati svoja iskustva što im pomaže u nadilaženju određenih kriznih trenutaka u svom životu. Učenici mogu izrađivati obrazovne plakate, prezentirati medijske sadržaje iz ove oblasti i tako obrazovati svoje vršnjake ili lokalnu zajednicu. Tako potičemo i razmišljanje o konceptu samopouzdanja u kontekstu javnih nastupa koje ljudi često ističu kao problematične i izvor neugode. S druge strane u grupnom radu ostavljamo dovoljno prostora za svakog pojedinca koji iskazuje drugačija razmišljanja i pristup radu te na licu mjesta detektiramo o kakvom se ponašanju u grupi radi. Kroz umjetničke predmete, pogotovo u osnovnoj školi poželjno je poticati učenike na izražavanje, odnosno svojevrsnu presliku nutarnjih procesa (emocija).

Naglašavamo važnost učenikove zamjedbe sebe u virtualnom svijetu gdje često imaju tendenciju razvijati pogrešna uvjerenja, odnosno sliku o vlastitom tijelu, vrijednosti, ideje poželjnog i nepoželjnog te ponekad i rizična, nasilna ponašanja. U koraku s vremenom, analizirajući utjecaj društvenih mreža na zdravlje pojedinca pred učenika stavljamo promišljanje o mogućim lošim posljedicama pretjerane konzumacije navedenih medija.

U cilju nadogradnje općeg znanja i izražavanja vlastitih promišljanja te praćenja aktualne stručne literature preporučuje se termine emocija, samopouzdanja, samopoštovanja i sl. naučiti na stranom jeziku koji učenik uči u školi.

F/VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE

Osobni i socijalni razvoj kao međupredmetna tema uči se i podučava tijekom cijelog osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja te se vrednovanje ostvarenosti ciljeva i ishoda učenja i podučavanja provodi kao formativno vrednovanje. Sumativno vrednovanje je moguće unutar nastavnog predmeta na kojem je realiziran određeni ishod.

Tema nije zamišljena s ciljem sumativnog vrednovanja usvojenosti sadržaja.

Sustavnim učenjem o psihičkim procesima unutar pojedinca, načinima razvijanja socijalnih vještina, uspoređivanjem vlastite zamjedbe i zamjedbe drugih i njezi mentalnog zdravlja i zdravlja općenito, učenici pristupaju sebi kao biću upoznajući se u cjelini.

Svi ishodi učenja i podučavanja definirani su na najvišoj razini koju svaki učenik može i treba ostvariti. Polazeći od toga, zadatak učitelja/nastavnika je stalno pratiti učenika, način njegova rada i učenja usvojenost ishoda i njegov odnos prema radu, a sve u cilju poboljšanja učenja.

Zadatak učitelja/nastavnika je stvoriti ozračje u kojem učenici mogu slobodno dijeliti svoja zapažanja, mišljenja, pitanja i prijedloge. Posebnu pažnju treba posvetiti individualnosti svakog učenika u donošenju zaključaka koji često ne mogu biti univerzalni, ali i isticanju vrijednosti svake osobe i onih karakteristika čovjeka koje trebaju biti neupitne.

Preporučuje se organiziranje debata na teme iz oblasti mentalnog zdravlja, psiholoških fenomena u grupi, izlaganje različitih teorija o ljudskog funkcioniranju i analiziranje onog što učenici imaju pred sobom, konfrontiranje različitih uvjerenja itd.

